

1 אֵלָא עַל גַּפְשׁ שְׂבָעָה וְכָרַם מְלָאָה, מַפְנֵי שְׁנֵי אֲמָר בּו (וְהָלֵקוּ קְלוּ כֹה) נִתְּן
2 לָהֶם לְכָל בֶּשֶׂר וְרָאוּ לְהֵאמֹר עַל הַשּׁוֹבַע, וְלֹכֵן אֲמָרוּהוּ בֵּין
3 הָעֲרֵבִים אַחֵר אֲכִילָתָם.
4 מַקְשָׁה הִגְמָרָא: אֵינִי – וְכִי כֹךְ הִדִּין, וְהָא רַב פָּסָא אִיקְלַע לְבִי
5 בְּנִישְׁתָּא דְאֵבִי גּוֹבֵר – וְהָרִי רַב פָּפֵא הוֹדְמֵן לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אֲבִי
6 גּוֹבֵר בַּעַת עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וְגִזְרַת תַּעֲנִית, וְיִרְדּוּ לָהֶם גְּשָׁמִים עַד חֲצוֹת,
7 כְּלוּמֹר, קוֹדֵם חֲצוֹת, וְאַחֲרָיָהּ לָהֶם אֲמָרוּ הִלָּל הַגְּדוֹל וְאַחֲרָיָהּ אֲכָלוּ
8 וְשָׁתוּ, וּמִבּוּאָר שְׁנִיתָן לֹאֲמָרוּ קוֹדֵם הָאֲכִילָה. מִתְרַצָּת הִגְמָרָא:
9 שְׂאֵנִי בְּנִי מְחֻזָּא – בְּנֵי הָעִיר מְחֻזָּא שְׁבָה שָׁכֵן בֵּית כְּנֶסֶת זֶה שׁוֹנִים
10 מִשְׁאֵר הָאֲנָשִׁים, וְשִׁבְחֵיהּ כְּהוּ שְׁכִירֹת – שֶׁשְׁכִּירֹת מְצוּיָה בְּסַעֲדוֹתָם,
11 וְיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁישְׁתְּכֻרוּ וְלֹא יוֹכְלוּ לֹאמֹר הִלָּל, וְלֹכֵן הוֹרָה לָהֶם לִשְׁנוֹת
12 מִהִלְכָּה זֶה וְלֹאֲמָרוּ קוֹדֵם אֲכִילָתָם.

הדרן עלך סדר תעניות אלו

פרק רביעי - בשלשה פרקים

משנה

16 המשנה מבארת זמני נשיאת כפים בתעניות ובמעמדות ויום
17 הכיפורים: בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים וּמִנִּים בְּשָׁנָה, הַכְּהֻנִּים הָיוּ נוֹשְׂאִין אֶת
18 בְּפִיָּהֶן לְבָרֵךְ אֶת הָעָם אַרְבַּע פְּעָמִים בַּיּוֹם, בְּשַׁחֲרִית, בְּמוֹקֶף, בְּמִנְחָה
19 וּבְנִעֻלַּת שְׁעָרֵי – תְּפִילַת נַעֲיִלָה. וְאֵלּוּ הֵם אוֹתָם שְׁלֹשָׁה פְּרָקִים,
20 תַּעֲנִיּוֹת, וּבְמַעֲמָדוֹת וְבִיּוֹם הַכְּפּוּרִים.
21 אַגַּב שְׁמִדְבַּרְת הַמִּשְׁנָה גַּם בְּמַעֲמָדוֹת, הִיא מְבֹאֶרֶת עֲנִינָם: אֵלּוּ הֵן
22 מַעֲמָדוֹת וּמָה טַעֲמָם, לְפִי שְׁנָאֲמָר (בְּמִדְרָב כֹּה) 'צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו',
23 אֶת קִרְבְּנִי לְחֶמִי וְגו', תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדִי, שְׁהִתְמִיד בֹּא
24 מִשְׁקְלִי כָל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְלוֹם יֵשׁ חֶלֶק בּוֹ, וְכִי הֵיאָךְ קִרְבְּנִי שֶׁל אֲדָם
25 קָרֵב וְהוּא אֵינִי עוֹמֵד עַל גְּבִי, הָרִי אֵינִי יוֹכֵל לְשׁוּמְרִי, וְלֹא יִתְּכֵן
26 שְׁכַל יִשְׂרָאֵל יַעֲמֵדוּ עַל גְּבִי קֶרֶב הַתְּמִיד כָּל יוֹם, לֹכֵן הִתְקִינוּ
27 גְּבִיאִים הָרֵאשׁוֹנִים עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מַשְׁמְרוֹת שֶׁל כְּהֻנִּים, שְׁכַל מִשְׁמֵר
28 עוֹבֵד שְׁבוּעָה אֶחָד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְעַל כָּל מַשְׁמֵר וּמַשְׁמֵר הָיָה מַעֲמֵד
29 אֲנָשִׁים בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל כְּהֻנִּים וְשֶׁל לְוִיִּם וְשֶׁל יִשְׂרָאֵלִים, שְׁהָיוּ עוֹמְדִים
30 עַל קֶרֶב אֲדִיחֵם בְּשִׁלְחֹת כָּל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁהִיגַע וְזָמֵן הַמַּשְׁמֵר
31 לְעֻלּוֹת לִירוּשָׁלַיִם, כְּלוּמֹר, כִּשְׁהִיגַע הַשְּׁבוּעָה שְׁבוּ מִשְׁמֵשׁ אוֹתוֹ
32 מִשְׁמֵר, כְּהֻנִּים וְלְוִיִּם שְׁבִמְשִׁמֵּר הָיוּ עוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם, הַכְּהֻנִּים
33 לַעֲבוּדָה וְהַלְוִיִּם לִשְׂרֵי, וְיִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאֹתוֹ מַשְׁמֵר – כְּלוּמֹר, וְאֲנָשִׁי
34 הַמַּעֲמֵד שֶׁל אוֹתוֹ מִשְׁמֵר, אֵלּוּ שְׁלֹא הָיוּ דְרִים בִּירוּשָׁלַיִם, מִתְּכַנְסִין
35 לְעִירָהֶן וּמִתְפַּלְלִים שִׁיתְקַבֵּל הַקֶּרֶב בְּרָצוֹן, וּמִתַּעֲנִים, וּמוֹצִיאִים
36 סֵפֶר תּוֹרָה וּקְיָרָאִין בּוֹ בְּפִרְשִׁיּוֹת מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית כְּדִלְהֵן.
37 הַמִּשְׁנָה מְבֹאֶרֶת בְּאֵלּוּ יָמִים הָיוּ אֲנָשִׁי הַמַּעֲמֵד מִתַּעֲנִים: (וְאֲנָשִׁי
38 הַמַּעֲמֵד הָיוּ מִתַּעֲנִין אַרְבָּעָה יָמִים בְּשָׁבֻעַ זֶה, מִיּוֹם שְׁנֵי יָעֵד יוֹם
39 חֲמִישִׁי. וְלֹא הָיוּ מִתַּעֲנִין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת, שְׁלֹא יִכְנָסוּ
40 לְשַׁבַּת כִּשְׁהֵם רַעֲבִים, וְלֹא בְּאַחַד בְּשַׁבָּת, כִּדִּי שְׁלֹא יֵצְאוּ מִמִּנְחָה
41 וְעוֹנֵג שֶׁל שַׁבַּת לִיְהִיָּה וְתַעֲנִית וְיִמּוּתוֹ מִשּׁוּם כִּךְ).
42 הַמִּשְׁנָה מוֹנֶה אֶת פִּרְשִׁיּוֹת מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית שְׁהָיוּ קוֹרְאִים
43 בְּמַעֲמָדוֹת: בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּשָׁבֻעַ קוֹרְאִים שְׁתֵּי פִּרְשִׁיּוֹת, 'בְּרָאשִׁית'

44 וְהָיָה רִקְעִי' (בְּרָאשִׁית א י"ח), מִשּׁוּם שֶׁבְּפִרְשַׁת 'בְּרָאשִׁית' שְׁבָה מִעֲשֵׂי
45 יוֹם רֵאשׁוֹן אֵין תְּשַׁעָה פְּסוּקִים, וְצָרִיךְ לְקַרְוֹ לְשַׁלְשָׁה קוֹרְאִים
46 וְלִכְלֹ אֶחָד שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים, לִכֵּן מוֹסִיפִים לְקַרְוֹ אֶת פִּרְשַׁת 'יְהִי
47 רִקְעִי' שְׁבָה מִעֲשֵׂי יוֹם שְׁנִי. וְכֵן עוֹשִׂים בַּיָּמִים הַבָּאִים, בְּשְׁנֵי קוֹרְאִים
48 'יְהִי רִקְעִי' וְיִקְוֹ הַמִּיָּם' (שֵׁם א י"ג), בְּשִׁלְשֵׁי 'יִקְוֹ הַמִּיָּם' וְיְהִי מְאֹרוֹת' (שֵׁם ט"ו),
49 בְּרִבְעִי 'יְהִי מְאֹרוֹת' וְיִשְׁרְצוּ הַמִּיָּם' (שֵׁם א י"ד), בְּחֲמִישִׁי
50 'יִשְׁרְצוּ הַמִּיָּם' וְיִתְּצָא הָאֲרִי' (שֵׁם א כ"א), בְּשִׁשִּׁי (ו') וְיִתְּצָא הָאֲרִי' וְיִכְבְּלוּ הַשְּׂמִיָּם' (שֵׁם א כ"ב), ב ג א). וְהָיוּ מְחַלְקִים אֶת הַפְּסוּקִים
51 שְׁבָאוֹתָן פִּרְשִׁיּוֹת לְשַׁלְשָׁה קוֹרְאִים, כִּךְ שֶׁהַפִּרְשָׁה הַגְּדוֹלָה מִבֵּין
52 שְׁתֵּיהֶן, דְּהֵינּוּ שֵׁשׁ בָּה שְׁשֶׁה פְּסוּקִים, קוֹרִין אוֹתָהּ בְּשְׁנֵי, וְאֵת
53 הַקְּטָנָה קוֹרְאִים בְּחֶדֶר.
54 מְבֹאֶרֶת הַמִּשְׁנָה: וְכֵן זֶה בְּשַׁחֲרִית וּבְמוֹקֶף. וּבְמִנְחָה לֹא הָיוּ מְבֹאִים
55 סֵפֶר תּוֹרָה מִפְּנֵי טוֹרַח הַתַּעֲנִית, אֲלֵא נִכְנְסִין לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְקוֹרִין
56 אֶת הַקְּרִיאָה שֶׁל אוֹתוֹ יוֹם עַל פִּיָּהֶן (וְעַל פִּהֶן) בְּדֶרֶךְ שְׁקוֹרִין אֶת
57 קְרִיאַת שְׁמֵעַ, וּבְעֶרֶב שַׁבָּת בְּמִנְחָה לֹא הָיוּ נִכְנְסִין כָּלִל לְבֵית הַכְּנֶסֶת
58 לְקַרְוֹ, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.
59 יָמִים שְׁבָהֵם אֵין מַעֲמָד: כָּל יוֹם שֵׁשׁ בּוֹ הִלָּל שְׁלֹם אָף שְׁאֵין בּוֹ מוֹסָף
60 כְּבִימֵי הַחוּכָה, אֵין בּוֹ מַעֲמָד בְּשַׁחֲרִית לְאֲנָשִׁי יִירוּשָׁלַיִם, שְׁאֵין לָהֶם
61 פְּנָאִי לִכְךָ מִשּׁוּם שְׁצָרִיכִים לְקַרְוֹ אֶת הַחֵלֶל, אִךְ הָיָה בּוֹ מַעֲמָד
62 בְּמִנְחָה. וּבַיּוֹם שֶׁקֶרֶב קִרְבֵּן מוֹקֶף, אֵין מַעֲמָד אֶף בְּנִעֻלָּה, לְפִי
63 שְׁטְרוּדִים בְּהִקְרַבַּת הַמוֹסָף. וּבַיּוֹם שֶׁקֶרֶב קִרְבֵּן הָעֲצִים שְׁהָיוּ מְנַדְּבִים
64 לְמִזְבֵּחַ, אֵין מַעֲמָד בְּמִנְחָה, שֶׁקֶרֶב עֲצִים קוֹדֵם לוֹ וְדוּחָה אוֹתוֹ, דְּבָרֵי
65 רַבִּי עֲקִיבָא. אֲמָר לוֹ בֶּן עֲזַרְיָה, כִּךְ הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹנֵת, בַּיּוֹם שֶׁקֶרֶב
66 קִרְבֵּן מוֹקֶף, אֵין מַעֲמָד בְּמִנְחָה, וּבַיּוֹם שֶׁקֶרֶב קִרְבֵּן עֲצִים אֵין מַעֲמָד
67 בְּנִעֻלָּה. וְכִשְׁמַעְמַע זֹאת חוֹר רַבִּי עֲקִיבָא לְהִיּוֹת שׁוֹנֵת בְּבֶן עֲזַרְיָה.
68 אַגַּב בִּיאֹר דִּין מַעֲמָד בַּיּוֹם קֶרֶב הָעֲצִים, מְבֹאֶרֶת הַמִּשְׁנָה אֶת זְמַנֵּי
69 הַקְּרַבָּתָם: זָמֵן הַקְּרַבָּתָה עֲצֵי כְּהֻנִּים וְהָעָם הָיָה בְּתַשְׁעָה זְמַנִּים בַּשָּׁנָה,
70 בְּהֵם הָיוּ מְקַרְבִּים אֶף אֵם לֹא אֵין חֲסִרִים עֲצִים לְמִזְבֵּחַ. בְּאַחַד בְּנִינִין
71 הִבִּיאוּ בְּנֵי אֶרֶץ בֶּן שִׁבְט יְהוּדָה, לְפִי שֶׁבִשְׁעָה שְׁעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה
72 לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ עֲצִים לְמִזְבֵּחַ, וּבְאַחַד בְּנִינִין נָדְבוּ בְּנֵי אֶרֶץ
73 עֲצִים, וּבְעֶשְׂרִים בְּתַמּוֹז הִבִּיאוּ בְּנֵי דָוִד בֶּן יְהוּדָה (וּמִשְׁבַּט יְהוּדָה),
74 וּבְחֲמִשָּׁה בָּאֵב בְּנֵי פֶרְעוֹשׁ בֶּן יְהוּדָה, וּבְשִׁבְעָה בּוֹ בְּנֵי יוֹנָדָב בֶּן רַכָּב,
75 וּבְעֶשְׂרָה בּוֹ בְּנֵי כְּנָאֵה בֶּן שִׁבְט גִּזְמֹן, וּבְחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִי בּוֹ בְּנֵי יִתְחָה. וְשֵׁנִי
76 יְהוּדָה, וְעִמָּהֶם הִבִּיאוּ כְּהֻנִּים וְלְוִיִּם וְכָל מִי שִׁמְעָה בְּשָׁבָמוֹ – שְׁאֵינוֹ
77 יוֹדֵעַ מֵאִיּוֹת שִׁבְט הוּא, וְכֵן הִבִּיאוּ בּוֹ בְּנֵי גִזְמֹן עַלִי וְכֵן קוֹצְעֵי
78 קִצְעִיּוֹת, וּבְעֶשְׂרִים בּוֹ בְּנֵי פַחַת מוֹאָב בֶּן יְהוּדָה, וּבְעֶשְׂרִים בְּאֵלּוּל בְּנֵי
79 עֲדִין בֶּן יְהוּדָה. בְּאַחַד בְּשַׁבָּת שָׁבוּ בְּנֵי פֶרְעוֹשׁ מִשְׁבַּט יְהוּדָה לְהִקְרִיב
80 עֲצִים פַּעַם שְׁנִיָּה. וּבְאַחַד בְּשַׁבָּת לֹא הָיָה בּוֹ מַעֲמָד כָּלִל, שֶׁחָזָה בּוֹ גַּם
81 הִלָּל מִשּׁוּם חֲנוּכָה, וְדוּחָה מַעֲמָד שֶׁל שַׁחֲרִית, וְגַם קִרְבֵּן מוֹקֶף מִשּׁוּם
82 רֵאשׁ חוֹדֶשׁ, וְדוּחָה מַעֲמָד שֶׁל מִנְחָה, וְגַם קִרְבֵּן עֲצִים שְׁהוּבָא בּוֹ,
83 וְדוּחָה מַעֲמָד שֶׁל נַעֲיִלָה.
84 לְאַחַר בִּיאֹר דִּינֵי הַתַּעֲנִיּוֹת שְׁאֵינֵן קְבוּעוֹת שְׁנִתְקְנוּ לְתַפִּילָה עַל
85 צָרוֹת, מְבֹאֶרֶת הַמִּשְׁנָה עֲנִינֵי הַצּוּמוֹת הַקְּבוּעִים, שְׁבַעָה עֶשֶׂר
86 בְּתַמּוֹז וְתִשְׁעָה בָּאֵב: הַמִּשְׁנָה דְּבָרִים אֲרִיעֵי אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּתוֹקְפוֹת
87 שׁוֹנוֹת בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרִי בְּתַמּוֹז, וְהַמִּשְׁנָה דְּבָרִים בְּתַשְׁעָה בָּאֵב. וּמִפְּרִטָה
88 הַמִּשְׁנָה: בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרִי בְּתַמּוֹז,

תענית דף כו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קמט

התפילות, וז' דברי רבי מאיר, אבל חכמים אמרים, שחרית ומוסף
יש בהן נשיאת כפים, אך מנחה ונעילה אין בהן נשיאת כפים.
הגמרא מביאה את מקור המחלוקת: מאן חכמים אלו, רבי יהודה
היא, דתניא בברייתא, שחרית ומוסף מנחה ונעילה, כולן יש בהן
נשיאת כפים, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, שחרית ומוסף יש
בהן נשיאת כפים, אך מנחה ונעילה אין בהן נשיאת כפים. רבי יוסי
אומר, נעילה אמנם יש בה נשיאת כפים כשחרית ומוסף, אך מנחה
אין בה נשיאת כפים.
הגמרא מבארת את סברות המחלוקת. מבררת הגמרא: במאי
קמיפלגי – במה נחלקו תנאים אלו. משיבה הגמרא: רבי מאיר סבר,
כל יומא טעמא מאי – מה הטעם שבכל יום שאין מתענים לא פרישי
בהני דייחיו במנחתא – אין הכהנים פורשים ידיהם לברך את העם
במנחה, משום שכרות שמצויה בסעודתם, וכהן ששתה יין אסור
לישא את כפיו כדלהלן, אך האידנא ליכא שכרות – עתה בתעניות
ומעמדות אין חשש שישתכרו שהרי מתענים, ולכן נושאים כפיהם
במנחה ובנעילה. ורבי יהודה סבר, בשחרית ומוסף דכל יומא לא
שכיח שכרות – שבכל יום אין שכרות מצויה, שאין אוכלים קודם
מוסף, לא גזרו בהו רבנן שלא ישאו כפיהם בהם, אך מנחה ונעילה
דכל יומא שכיחא שכרות לאחר שאכל סעודתו, גזרו בהו רבנן
שלא ישאו כפיהם אף בימי תענית, שמה יבואו לישא בשאר ימים.
ורבי יוסי סבר, מנחה דאיתיה בכל יומא – שמתפללים אותה בכל
יום, גזרו בה רבנן שלא ישאו כפיהם אף בתעניות, שמה יבואו
לישא בשאר ימים, אך נעילה דליתא בכל יומא – שאין מתפללים
אותה בכל יום אלא רק בימים שמתענים בהם, לא גזרו בה רבנן.
הגמרא דנה מה ההלכה במחלוקת זו: אמר רב יהודה אמר רב,
הלכה כרבי מאיר שכהנים נושאים כפיהם ביום שמתענים אף
במנחה ונעילה. ורבי יוחנן אמר, נהנו העם כרבי מאיר. ורבא אמר,
המנהג כרבי מאיר. מבארת הגמרא: מאן דאמר הלכה כרבי מאיר,
כוונתו דרשינן לה בפירקא – שדורשים הלכה זו להורותה לרבים.
ומאן דאמר מנהג כרבי מאיר, סבר דמיריש לא דרשינן – שאין
דורשים זאת לרבים, שאין זה פשוט שכך ההלכה, אך אורזי מורין
– ליחיד מורים לנהוג כך. ומאן דאמר נהנו כרבי מאיר, היינו שנהגו
כך מעצמם, אך אורזי אף ליחיד לא מורין, ואי עבדי – אם עשה
כרבי מאיר ועלה לדוכן לישא את כפיו, עבדי – מה שעשה עשו,
ולא מהדרין ליה – ואין מורידים אותו מדרוכו.
דעה נוספת: ורב נחמן אמר, הלכה כרבי יוסי שנושאים בנעילה
ולא במנחה. מסיקה הגמרא: והלכה כרבי יוסי. שואלת הגמרא:
והאידנא – בזמן הזה מאי טעמא פרישי בהני דייחיו במנחתא
דתעניתא – מדוע פורשים הכהנים את ידיהם במנחה של תענית.
משיבה הגמרא: ביון דבסמוך לשקיעת החמה קא פרישי ידיהם,
שמאחרים את מנחה עד אותה שעה, בתפלת נעילה דמאן – דינה
כתפילת נעילה שאז זמנה.
המקור לאיסור נשיאת כפים בשכרות: דבולי עלמא מיהת – מכל
מקום לכל הדעות שבו אסור בנשיאת כפים. מבררת הגמרא:
מנהגי מילי – מהיכן למדנו דברים אלו. משיבה הגמרא: אמר רבי
יהושע בן לוי משום בר קפרא, למה נמסכה פרישת בהן מכרה –
מצות נשיאת כפים בפסוק (במדבר 10) 'בה תכרכו את בני ישראל'
לפרישת גזיר (שם 1 א-ב), לומר, מה גזיר אסור ביו, אף בהן מכרה
אסור ביון קודם הברכה.
מקשה הגמרא: מתקנה לה אבות דרבי ירמיה – הקשה אביו של רבי
ירמיה ואמרי לה – יש אמרים שהקשה אשעיא בר יבדא, אי
לומדים בהן מברך מנזיר, נדרוש מה גזיר אסור אף באכילת חרצן
– גרעין של ענבים (שם 10), אף בהן מכרה יהא אסור אף בתרצן קודם
הברכה, ולא רק ביו.
מתרצת הגמרא: אמר רבי יצחק, אמר קרא בענין הכהנים (דברים י
ח) 'לשירתו ולברך בשמו', והוקשה ברכת כהנים לשירות במקדש,
מה משרת מותר בתרצן אף שאסור ביו (ירמיה י ט), אף בהן מכרה
מותר בתרצן אף שאסור ביו.

נשתברו הלוחות על ידי משה כשירד מזהר סיני וראה את ישראל
עובדים לעגל, וכמל קרבן התמיד בגזירת המלכות, והוכקעה חומת
העיר ירושלים, ושרף השר היווני אפוסקמוס את התורה, כלומר כל
ספר תורה שמצא, והעמיד המלך מנשה צלם בהיכל של בית
המקדש הראשון.
המאורעות שאירעו בתשעה באב: בתשעה באב נגזר על אבותינו
בדור המדבר שלא יקנסו לארץ, וחרב הפית בראשונה – בבית
ראשון, ובשניה – בבית שני, ונלקחה העיר הגדולה ביתר ונהרגו
הרבה רבבות מישראל לאחר חורבן בית שני, ונחרשה העיר
ירושלים.
מפני צרות אלו שאירעו בחודש אב, התקינו בו חכמים מנהגי
אבילות: משנכנס אב ממעטין בשמחה, שאין שמחים ואין עוסקים
בבנין ונטיעה של שמחה. ושבת (שבוע) שחל תשעה באב להיות
בתורה, אסור מלכפר ומלכבש, וכיום חמישי מותרין לכבס כשחל
תשעה באב בשישי מפני כבוד השבת. ובערב תשעה באב לא יאכל
אדם שני תבשילין, ולא יאכל בשר ולא ישתה יין. רבן שמעון בן
גמליאל אומר, אין בכך איסור מוחלט, אלא ישנה מרגילות. רבי
יהודה מחייב בכפית המטה על פניה ולא ישן עליה בתשעה באב,
ולא הורו לו חכמים לחומרא זו.
המשנה מסיימת בדברי נחמה לבל נתייאש מרוב הצרות שהובאו
לעיל: אמר רבן שמעון בן גמליאל, לא היו ימים טובים לישראל
כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן גזירות ירושלים ויצאות
בבלי ובגדלין לבן שאולין, ואף בנות העשירים שיש להן בגדים,
שלא לבייש את מי שאין לו חזק לשאול מאחר. וכל הפלים קענין
מכילה קודם הלבישה, שאין אחת בקיאה בחבירתה ושמה נדה
היתה ולבשתם בימי נדותה, וכשתלבשם אשת כהן האוכלת
טהרות או אשת ישראל האוכלת בטהרה, תיטמא ותאכל
בטומאה. ובימים אלו גזירות ירושלים ויצאות (ורקודות)
בכפרים. ומה היו אומרות, היפות שבהן אומרות, כחור שא נא עניך
וראה מה אתה בורר לה, כלומר תן עניך ביופי, והמיוחסות שבהן
אומרות, אל תתן עניך בגוי תן עניך במשפחה, שאם תהיה מיוחסת
הכל יקפצו לישא צאצאך, והמכוערות ואין מיוחסות שבהן,
שהיו יותר יראות שמים מן האחרות, אומרות את הפסוק (משלי לא
5) 'שקר החן והכל היופי' אשה ראת ה' היא תתחלל, שישאו
נשותיהם לשם שמים, ואמרי (שם לא) 'הנו לה מפרי ידיה ויתחללה'
בשערים מעשיה', כלומר שעיקר המעלה הם המעשים הטובים
ויראת ה'.
ראיה שיום הכפורים הוא יום טוב: וכן הוא אומר (שיר השירים ג א)
'צאית וראית בנות ציון כמלך שלמה כעמרה שעמרה לו אפוי ביום
חתונתו וכיום שמחת לבו', ודורש כך, 'המלך שלמה' היינו המלך
שהשלים שלו, 'ראמו' זו כנסת ישראל, 'ביום חתונתו' זה מתן תורה
שעטרוה להם למלך וקיבלו עולו, והוא יום הכפורים שניתנו בו
לוחות אחרונות (להלן 4), 'וביום שמחת לבו' זה ביון בית המקדש,
שבתוך חנוכות חל יום הכפורים, שייבנה במהרה בימינו.

נמרא

שנינו במשנה: בשלישה פרקים בשנה בהנים נושאים את כפיהם כ'
ארבע פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה ובנעילת שערים,
בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים.
מקשה הגמרא: בתעניות ומעמדות מי איכא – וכי יש תפילת מוסף,
הלא אין בהם קרבן מוסף כלל. מתרצת הגמרא: תפסור מיתקרא
והכי קהני, בשלישה פרקים בשנה בהנים נושאים את כפיהן כל ימן
שמתפללין, והיינו בשחרית ומנחה ונעילה, ויש מהן – משלשה
פרקים אלו יום שיש בו מוסף, והוא יום הכפורים, שבו נושאים
הכהנים את כפיהם ארבעה פעמים ביום, שחרית ומוסף מנחה
ונעילת שערים, ואלו הן שלישה פרקים הנזכרים, תעניות ומעמדות
יום הכפורים.
תנאים החולקים על דברי המשנה: אמר רבי נחמן אמר רבה בר
אבה, מה ששנינו במשנה שיש נשיאת כפים בכל ארבעת